

nosti je taka avtonomija vidimo, pri ogerskih Srbih, kjer se vse vrši. kakor gospodje v Budimpešti žele.

Srbija. — Zadnji čas, sosebno po ministerskega predsednika Dokiča smrti, nastalo je mej vladujočo radikalno stranko in kraljem veliko nasprotje. To je pa tudi lahko umevno. Dokič je bil previden in trezen človek, ki je vedel pametno in nepristransko voditi vladne posle. Po smrti tega so se pa radikalc, ker nimajo pametnega vodnika, pokazali v svoji pravi luči. Radikalna vlada pričela je postopati nezakonito in pristransko proti nasprotnim liberalcem in naprednjakom. Da ni prav bilo to kralju, ki mora biti varuh pravic vseh svojih podanikov brez razločka, je umevno. Od tod nasprotstvo. Kralj je zahteval od radikalnega ministerstva, da naj postopa pravično in zakonito, sicer bo prisiljen storiti v ta namen potrebne korake. Kolikor je znano, so radikalc odklonili vsako zahtevo kraljevo, vsled česar se je čutil ta prisiljenega pozvati svojega očeta razkralja Milana iz Pariza, da mu pomaga pri rešitvi krize. To naznanil je kralj Aleksander radikalnemu ministerstvu, ki je z ozirom na to, da se s prihodom Milana v Srbijo ruši ustava, dalo svojo ostavko. Milan je že prišel v Beligrad. Vršila so se posvetovanja vseh vodij raznih strank. Milan je bil tudi poleg kralja navzoč pri posvetovanjih. V tem je sestavil novo ministerstvo Simič, srbski poslanik na Dunaji, in novo ministerstvo je sestavljeno iz zmernih ali nadarjenih mož in gotovo je, da radikalc izgube svojo veljavo in, da se bodo njihovemu oblastnemu postopanju malo pristrigle peruti.

Italija. — Ne le, da se ima italijanska vlada ta trenotek boriti za javni mir in, da mora v to svrhu krotiti razljuteno nezadovoljno kmetsko prebivalstvo in s socialnim duhom navdane delavce, veliki izgredi in pravcati punti, ki se vrše zadnji čas malone po celi Italiji pričajo to — skrbeti ima v prvi vrsti tudi za svoj notranji največ finančni položaj, da ga uredi. Italija nahaja se v tako slabem finančnem položaju, da ne kmalu kaka druga država, prav dobro bo, če ne bo ta žalostni položaj provzročil še kakega prevrata. Urediti hočejo finance, toda kako. Da bi se davki povišali vto ne privoli poslanska zbornica, da bi se pa letna potrebščina znižala, tega pa ne pripusti vlada. Državni proračun kaže 80 milijonov lir deficita. Kako tega odstraniti, če se noče potrebščin posebno vojnih znižati in se ne sme novih davkov naložiti? Vlada bo nazadnje prisiljena zaključiti zasedanje parlamenta in s kraljevo naredbo vvesti nove davke. Ta eksperiment je sicer silno nevaren, toda vlada ga bo morala v svoji veliki zadregi le napraviti.

Obrtnija.

Čikago in Kolumbijeva razstava.

(Dalje.)

Posebno velikanska je bila razstava prometnih sredstev, kar je čisto naravno, ker tudi človeštvo v nobenem oziru poslednjih deset let ni toliko napredovalo kakor baš v prometnih svedstvih. Pred 100 leti so se po večkrat slabih cestah pomikali vozniki z vozovi od mesta do mesta, tedaj si za vsako količkar večje potovanje potreboval več tednov ali pa še več mesecev, danes pa v malo urah z brzovlakom prideš že v oddaljene kraje. Daljave so tako rekoč izginile. Ves ta napredek je pa imela pred očiti gledalcem razstavo.

Lokomotiva je sedaj najvažnejše prometno sredstvo, o njej lahko rečemo, da je popolnoma preobrazila svet.

Nad 200 lokomotiv je bilo razstavljenih večjih in manjših, starših in novejših sistemov. Poleg lokomotive iz Leibnitzovih časov videl si lokomotivo novojorške lokalne železnice, katera prevozi 112 milj v jedni uri. Baltimorska in ohijska železniška družba je razstavila 58 lokomotiv, ki kažejo razvoj železnic. Razstavila je model parnega stroja iz 1680. leta, kakeršnega je izumil ewcomb, ki je podoben kakemu kotlu za čaj na kolesih, potem slede po vrsti neznatne lokomotive do najnovejših velikanov.

Pensilvanska železnica je razstavila cel vlak, kakeršne so imeli ob začetku železnic. Ta vlak gledalce spominja na čase, ko so še naši stari očetje z vso počasnostjo potovali po železnici. Pa tudi druge železnice so poiskale vse stare stvari, ki so jih še imeli kje zavržene, da jih pošljejo na razstavo, kjer so gledalcem predočevale zgodovino železnic.

Zanimiva je bila razstava muzeja železniških tirov v Osnabrücku. Tu je bila cela zbirka železniških tirov iz raznih krajev in časov. Posamezne stvari bile so uvrstene v skupine in v vsaki skupini so kronologično razvrščene, tako da so gledalci na tej zbirki se zares lahko učili zgodovino železnic.

Poleg železniških modelov je pa razstavljena cela vrsta ladijinih modelov. Ta zbirka je v nekem oziru še zanimivejša, ker je plovstvo starejši od železnic. Tukaj so gledalci občudovali modele najstarših ladij in čolnov do najnovejših in najhitrejših parnikov.

Na dobre stare čase je spominjal model stare rimske ceste, po kakeršnih so se premikali legijoni rimskih vojen.

Da je pa bilo poleg tega še razstavljeno družih novih in starih občevalnih sredstev, še praviti ni treba. Od primitivnega voza, do najelegantneje kočije vse je bilo razstavljeno, vse kar vlečejo konji ali voli v raznih delih sveta. Pa tudi samotežnih vozičkov ni manjkalo. Mnogo prostora zavzemali so velecipedi, katere so veselo ogledovali vsi prijatelji tega novejšega športa. Mrtvaški voz vreden 15000 dolarjev je tudi vzbujal občno občudovanje. Za mrliča je pač vse jedno, ali je voz lep ali ne, ko ga peljejo k poslednjemu počitku, ali za otroke in vnuke je pa pač lepo, da očeta ali deda peljejo na pokopališče v vozu, ki je veljal 15000 dolarjev. Seveda v taci vozeh vozijo le bogate Amerikance, mi Slovenci bomo pa še morali za zmirom se odreči temu, da bi naše slavne in zaslužne može na taci vozeh vozili k sv. Krištofu.

(Dalje sledi.)

Obrtnijske raznoterosti.

Shod avstrijskih krojačev. Dne 10. 11. in 12. februarija meseca bode shod avstrijskih krojačev na Dunaji. Na tem shodu se misli osnovati zveza krojačev.

Hiše iz pepela. Napredek tehnike je pripomogel, da se iz pepela napravijo kamni za zidanje. V Limburgu na Nemškem je stavbeni mojster Wagner zgradil več nadstropij visoko hišo iz pepela. Le za streho se je poradilo nekaj gipsa. Celo kamnoseška dela so napravljena iz pepela, kateremu so primešali nekaj zdrobljenega kamena. Ta način zidanja, je velikega narodno-gospodarskega pomena, ker se porabijo celi knpi

premogovega pepela, kateri je dosedaj bil brez vsake vrednosti. Seveda bode še le prihodnost pokazala, kako trdne bodo te hiše.

Ogerska razstava v nevarnosti. Leta 1896. hočejo Madjari slaviti z razstavo tisočletnico ogerske države. Kakor se pa kaže, se utegne še vse spriditi. Več francoskih kapitalistov je pridobilo turškega sultana, da bi baš tega leta priredili svetovno razstavo v Carigradu. V Budimpešti se že boje, da bode razstava v Carigradu bolj mikala tujce nego v Budimpešti in je torej pričakovati, da bo madjarska razstava imela veliko izgubo. Madjarski listi kličejo na pomoč diplomacijo, naj bi posredovala, da se razstava v Carigradu odloži na poznejši čas.

Kmetijstvo.

Gorenjski pašniki v deželnem zboru.

Govor g. Povšeta.

(Dalje.)

In kdo mi more ugovarjati, da je obstanek, oziroma ohranitev sedanjega kmetijskega stanu zadeva eminentne važnosti ter potrebe za domovino in tudi državo.

Tu mi pride v spomin prava beseda državnega finančnega ministra barona Kallay-a, ki je kot vrhovni upravitelj Bosne v delegaciji na vprašanje nekega delegata o gozdnih razmerah v Bosni odgovoril: „Ne morem se pridružiti takim nazorom, ker ni mogoče, da se ljudstvu prikrajša pravica, kakeršno je izvrševalo stoletja; to bi bil čin zatiranja. Pa tudi gospodarstveno ne bi bilo modro, ker z omejitvijo ali celó odpravo pašniških pravic bi bilo ljudstvo silno oškodovano, ker njegov gospodarski obstanek odvisen je in oprt v prvi vrsti na teh pašniških pravicah. To, kar vladna uprava želi doseči, je uravnava služnosti in nje namen, pravice, katere uživa ljudstvo, spraviti v soglasje modrega in umnega gospodarstva.“

Da bi taki nazori bili od nekdanj in da bi tudi sedaj pri merodajnih oblastvih bili veljavni, je moja iskrena želja, in ko bi taki modri nazori vselej bili vodilni, bi se bilo marsikaj srečnejše izvršilo.

Ostre določbe ima v sebi naš avstrijski gozdni zakon, toda shajalo bi se z njim, ko bi se le napačno ne tolmačil. Toda prav to napačno, ali da bolje se izrazim, samovoljno tolmačenje paragrafov osobito 9. in 10. tega zakona je, katero provzročuje nezadovoljnost in britke pritožbe opravičencev. Lastniki takih velikih gozdov, v katerih imajo kmetje pravico do paše, prav poljubno odločujejo prostore, na katerih se sme pasti, oziroma na katerih se ne sme pasti. Prav ondot, kjer je najobilnejša in najboljša paša, zljubi se logarjem, da zgrade dotični svet, seveda le tako, ne da bi ga res ogradili trdno in v bran pasoč se govedi, ampak potaknejo nekaj količev, ali kakor kmetje pravijo, zaklinčijo dotični svet.

Toda najhujše je pa to, da silno kruto postopajo gozdni čuvaji proti kmetom, ako jih zasačijo, da je kaka njih žival zašla v tak zaklinčan svet. Ker ograje ni in ker so taki „zavarovani“ prostori pogostoma ob potih, po katerih gonijo kmetje svojo živino na pašo ter kaj lahko zaide žival v prepovedani svet, da znašajo mnogo-

krat globe ali kazni v denarju toliko ali še več, kakor je vredna vsa paša.

Imel sem v rokah celo kopico kazenskih plačilnih listov, in nič kaj redkega ni, da jeden sam kmet ima skazati vplačanih glob po 50, 80 in več goldinarjev.

Kar pa je jako trpko in graje vredno, je to, da zadostuje ovadba gozdnega čuvaja na c. kr. glavarstvo, katero na podlagi te ovadbe prisodi kmetu kazen. Mirno in stvarno vprašam tu osobito one gospode, ki so veščaki v lovu, ali ni mogoče, da je pojedla in poškodovala to, za kar je ubogi kmet obsojen, divjačina?!

Povsod velja v naši državi, da se zaslišita oba, tožnik in zatočenec, le tu velja tolika prednost in izjema.

Trdi se, in tako so tudi listi pisali, in jaz sam sem že večkrat slišal, da znašajo denarne kazni, katere so ti opravičenci morali v teku let plačati, ogromno svoto. Želja moja je le, da bi ta trditev bila pretirana, vsekako pa bi bilo umestno, da bi se uradne poizvedbe izvršile, da bi se o tem kaj pozitivnega vedelo.

Bodisi, kakor že, neovrgljivo je, da se trdo postopa v tej zadevi, kakor je tudi kaj čudno, da ne rabim drugega izreka, da se je do paše opravičenim kmetom na planini Pungert v tržiškem okraju odkazalo, da smejo pasti od 9. ure predpoldne do 3., oziroma do 4. ure popoldne, tedaj v najbolj vročih urah, ko sleherni zna, da takrat se navadno vsaj ob poludne živina spravi v hleve, ali vsaj v staje. Ali se ne pravi to smešiti in norčevati se, ali vsaj nagajati kmetom? Ali je mogoče potem zatreči sumnjo, da se hoče res zatirati kmete in spraviti jih ob njihovo pravico? Skoro bi veroval, da je dokaj na prislovici, ki je v navadi pri gozdarjih, da se zamore gozdno-postavno kôga izgrizti (forstgesetzlich jemanden heraussekiren).

(Dalje sledi.)

Kmetijske raznoterosti.

Avstralijsko meso na Dunaji. Na Dunaji so za poskušnjo pripeljali avstralijskega mesa. S prva so se ga že jako veselili. Da se je to meso dobro obneslo, bil bi to hud udarec za naše kmetijstvo, ker bi bila živina jako pala v ceni. Prvo veselje zaradi tega mesa se je kmalu skalilo. To meso je pretolsto in se mora mnogo tolšče odrezati, predno se dene kuhati. Tako se mnogo mesa pogubi in zatorej meso ni več tako po ceni. Tudi ima baš zaradi prevelike množine tolšče nekak zoprni okus. Najglavneje je pa, da to meso tudi tečno ni. Prihaja namreč na ledu. Led pa uniči v mesu beljakovine, katere delajo meso tečno. Zatorej se našim kmetovalcem ni preveč bati konkurence avstralijskega mesa.

Poučni in zabavni del.

Deset let v Ameriki.

(Iz osebnih spominov Rusa P. Tverskega.)

(Dalje.)

Po dolgem in upornem iskanju našel sem mesto, ki je meni popolnoma ugajalo in tudi zame ni bilo predrago. Kupil sem 80 akrov zemlje z mladim pomarančnim nasadom, hišico z dvema majhnima so-